

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ביצה

פרק שני

סוגיה ב: שיעור העירוב

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

© כל הזכויות שמורות למחבר

מהדורה ראשונית ללא הגהה

סוגיה ב: שיעור העירוב

***

רקע

סוגייתנו עוסקת בשיעור המינימאלי של עירוב תבשילין.

מקורות

- א. גמ' טו :-טז: "ת"ר מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש... אבל יש לו שיעור למטה"
 ב. תוס' טז: ד"ה אמר
 מאירי טו: ד"ה עושה תבשיל
 רמב"ם הל' שביתת יום טוב פ"ו ה"ג
 ג. מרדכי סי' תרעב [כג: שורה שישי], "וה"ג בירושל' עירובי תבשילין... ומיו"ט לשבת"
 ד. שו"ע סי' תקכז סע' ג, ו ומשנה ברורה [בעיקר: סק"י]

מאירי טו: ד"ה עושה תבשיל

עושה תבשיל מערב יו"ט וסומך עליו לשבת כלומר הואיל ועקר בישולו מיום טוב לשבת לא נאסר אלא מדברי סופרים הם החמירו בכך והם הקלו וסמכו על תקנה זו שיעשה מערב יו"ט תבשיל לצורך שבת ומכיון שהתחיל בצרכי שבת מערב יו"ט אף על פי שהוא דבר מועט שהרי די לו בכזית בין לאחד בין למאה מ"מ כבר ניתן לו היכר בכך שצריך הוא להכנת חול בשבת ומאחר שהכין לו בחול יכול הוא לחזור ולבשל לכתחלה מיו"ט לשבת אפילו סעודה שלימה הואיל ועקרה בחול הותקנה.

הסבר הסוגיה

אמר רבי אבא אמר רב ערובי תבשילין צריכין כזית בין לאחד בין למאה. [גמ' טז:]

שיעור עירוב תבשילין נידון בגמ' פעמיים, פעם ראשונה לגבי עדשים שבשולי קדרה ושמנונית שעל גבי הסכין [טז:], ופעם שניה כדין כללי [טז:]. מסקנת הגמ' שבשניהם צריכים כזית, אבל מלשון הגמרא משמע שהדין בשניהם שונה, וכנראה שיש מחלוקת בין שתי המימרות.

רבי אבא הסובר שעירוב תבשילין צריך כזית, מסכים לדברי ר' חייא ורב יצחק בריה דרב יהודה, שעדשים שבשולי קדרה ושמנונית שעל גבי סכין צריכים כזית. מלשונם של ר' חייא ורב יצחק בריה דרב יהודה: "והני מילי דאית בהו כזית", משמע שהם חולקים על רבי אבא, ורק בעדשים שבשולי קדרה ושמנונית שעל גבי סכין, שהם שארית מזון שאינו חשוב, צריך שיעור [כך משמע גם מפשטות המשנה והברייתא שמביאה הגמ' בטז:].

תוס' מציין שיש לעירוב תחומין, עירוב חצרות ועירוב תבשילין שלושה שיעורים שונים:
 א. בעירוב תחומין צריך שיעור שתי סעודות לכל אחד ואחד.
 ב. בעירוב חצרות צריך כגרוגרת לכל אחד ואחד, ואם יש שיעור מזון שתי סעודות, אפילו מאה איש יכולים לסמוך על שיעור זה.
 ג. בעירוב תבשילין מספיק כזית לכולם.
 ההבדל בשיעורים ברור. בעירוב תחומין אדם קובע את שביתתו במקום העירוב, ולכן צריך שיעור שביתה לכל אדם השוכת שם. בעירוב חצרות צריך לשתף את כל בני החצר לרשות אחת, ולכן צריך סעודה חשובה המחברת את כולם לרשות אחת. בעירוב תבשילין צריך היכר בעלמא, ומספיק כזית לשמש כהיכר [על פי המאירי ד"ה עושה תבשיל].

סיכום

עירוב תבשילין מהוה היכר, ולכן, כפי שמשמע מהגמ', יש מחלוקת האם הוא צריך שיעור. רבי אבא הסובר שעירוב תבשילין צריך שיעור, מסתפק בכזית לכל המשתתפים בו.

הלכה

השו"ע [סי' תקכו סע' ג] פוסק שמספיק כזית לכולם. הרמ"א מביא את הירושלמי שמספיק כזית תבשיל וצריכים פת כביצה, וכותב שנוהגים כך לכתחילה [לקמן נלמד שיש מחלוקת ראשונים האם צריכים גם תבשיל וגם פת לעירוב תבשילין או שמספיק לערב כתבשיל בלבד].